

Токар Н. А.

студентка 5-го курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВІДНОСИНИ МІЖ СУДДЯМИ ТА АДВОКАТАМИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПІДХІД

Інститут адвокатури є невід'ємною частиною судової системи. Судді та адвокати мають бути незалежними один від одного в процесі виконання своїх обов'язків. Хоча ці два суб'єкти й відіграють різні ролі в судовому процесі, проте внесок представників обох професій є необхідним для досягнення справедливого та ефективного рішення в усіх судових процесах. Як слушно зауважує С. В. Прилуцький, — саме адвокатура має бути надійною опорою судової влади та правосуддя. (Прилуцький С. В. Громадянське суспільство в механізмі судової влади та правосуддя: теоретико-правовий аспект / С. В. Прилуцький // Часопис Київського університету права. — 2010. — № 1. — С. 236–242).

Специфіка діяльності професійних учасників провадження полягає у виникненні в процесі її здійснення особливих ситуацій, що регулюються не тільки правовими, але й моральними нормами. Судді та адвокати мають кожен свій перелік етичних принципів. Однак декілька етичних принципів є спільними, наприклад, дотримання закону, професійна таємниця, честь та гідність, повага до сторін, професіоналізм, справедливість та взаємоповага. Дотримання цих правових принципів та етичних цінностей є необхідною умовою для належного відправлення правосуддя.

На міжнародному рівні існує низка нормативно-правових актів, які регулюють відносини між суддями та адвокатами. Серед них особливої уваги заслуговують: Європейська Хартія про Статус суддів (1998), Основні принципи Організації Об'єднаних Націй стосовно Незалежності Судової влади (1985), Основні принципи Організації Об'єднаних Націй про Роль адвокатів (1990), Кодекс поведінки європейських адвокатів (1998), Хартія основоположних принципів діяльності європейських адвокатів (2006) та інші.

Як відмічається у Висновку N (2013) 16 Консультативної ради європейських суддів про відносини між суддями та адвокатами 15 листопада 2013 року, можна виокремити дві сфери відносин між суддями та адвокатами:

- з одного боку, відносини між суддями та адвокатами, які походять від процесуальних принципів та правил в кожній країні, і які мають прямо впливати на ефективність та якість судочинства.

- з другого боку, відносини, які випливають з професійної поведінки суддів та адвокатів, що потребують взаємної поваги до ролей, що відіграють обидві сторони, та конструктивного діалогу між суддями та адвокатами. (Висновок N (2013) 16 Консультативної ради європейських суддів про відносини між суддями та адвокатами 15 листопада 2013 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://document.ua/visnovok-n-2013-16-konsultativnoyi-radi-evropeiskih-suddiv-p-doc174863.html>)

Законодавство більшості країн Європейського Союзу по-різному визнає питання правової природи адвокатури та її відношення до судової влади,

але у ряді країн місце адвокатури та її взаємозв'язок з судовою системою визначається досить чітко і однозначно. Так, у правовій системі Литви місце адвокатури визначається як незалежна частина правової системи держави й думки цього органу повинні враховуватись усіма державними установами.

У Великобританії суддею може стати практикуючий впродовж довгого часу адвокат, який добився значного успіху у своїй діяльності. Поняття адвокатури в Німеччині визначається Федеральним положенням про адвокатуру як незалежна організація у системі правосуддя. До адвокатської діяльності допускається лише та особа, яка відповідно до Закону «Про суддів» визнається придатною до виконання суддівських обов'язків. Це означає, що претендент на посаду адвоката прирівнюється до кандидата на високу посаду судді. Адвокат стоїть на сторожі справедливості і законності, тоді як адвокатура в цілому сприяє реалізації ідеї правової держави. (Федеральное положение (закон) об адвокатах (Германия). Bundesrechtsanwaltsordnung vom 1 August 1959 (Fassung vom 9 Dezember 2004). 50668-Koln, 2002.)

Значну увагу питанням правової регламентації статусу адвоката приділяють у законодавстві Болгарії, в якому адвокатська діяльність прирівнюється до діяльності суддів і до того ж адвокатам надано право ініціювати дисциплінарне переслідування порушників його професійних прав. Адвокат користується рівною повагою з судьями, і з ним здійснюється така ж взаємодія, як між суддею та юрисдикційними, адміністративними та іншими органами країни. Якщо проаналізувати розвиток інституту адвокатури в Україні можна побачити певний ряд досягнень. До них слід віднести розширення рівня незалежності адвокатури від судової та виконавчої гілок влади і зміцнення правових гарантій професійної діяльності адвокатів. Взаємини адвокатів і адвокатури з судами загальної юрисдикції, історично склалися як відносно підпорядкування адвокатури владним органам держави, але поступово вони зазнавали суттєвих змін в сторону партнерських відносин. (Коваль К.

«Ручна» адвокатура не потрібна нікому» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://lawyersunion.org.ua/?p=4914>). На цей час незалежність адвоката значною мірою визначається його статусом у різних видах судочинства, правовими умовами здійснення ним представництва інтересів осіб у судах та інших органах на професійній основі.

Прагнення до утвердження загальноєвропейських цінностей повинно сприяти тому, щоб судді та адвокати якнайшвидше налагодили свою співпрацю. Оскільки ми вважаємо, що відносини між судьями та адвокатами мають базуватися на взаємному розумінні ролі кожного з них, на взаємоповазі та незалежності один від одного.